

SPRÁVA ZO SEMINÁRA CROSS-BORDER: NOVÉ ZRUČNOSTI PRE BUDÚCNOSŤ

Ladislav Ostroha, Euroguidance centrum

14. ročník seminára Cross-Border sa uskutočnil 14. – 15. mája 2019 pri slovinskom jazere Bled za účasti odborníkov a poradcov z 11 európskych krajín. Témou seminára v roku 2019 boli „Zručnosti pre budúcnosť“. Účastníci na seminári diskutovali o zmenách na trhu práce, prezentovali sa pohľady na nový obsah a formy práce a hľadali sa odpovede na to, ako sa má kariérové poradenstvo prispôbiť, aby lepšie reflektovalo dynamiku na trhu práce vo svojej praxi. V takto rýchlo meniacom sa prostredí je prakticky nemožné predpovedať, ako sa budú jednotlivé profesie meniť a aké nové profesie budú vznikať. Dôraz by mal preto byť kladený na rozvoj prierezových a prenositeľných zručností, ktoré sa neviažu na jedno konkrétne povolanie či prostredie. Dvanásť expertov sa v rámci workshopov snažilo predstaviť, čo rozumejú pod „novými“ zručnosťami a ako klientov viesť k ich rozvíjaniu.

V úvodnom vstupe „Súčasný pracovný trh: aké poradenstvo poskytovať, keď presne nepoznáme budúcnosť?“ predstavila **Sabina Žnidaršič Žagar** z Kariérového centra Univerzity v Lubláne, ako technologické, demografické a ekologické zmeny, spojené so 4. priemyselnou revolúciou, vedú k radikálnej transformácii pracovného trhu. Mnohé profesie pod vplyvom týchto zmien zanikajú, zatiaľ čo nové vznikajú v odvetviach ako 3D tlač, internet vecí (IoT), big data, umelá inteligencia, biotechnológie či elektroinžinierstvo. Tieto zmeny zároveň vedú k prehodnoteniu úlohy vzdelávacích systémov a redefinícii toho, čo chápeme pod kariérou. Dôsledkom toho začína byť väčší význam pripisovaný zručnostiam a kompetenciám pred osvedčeniami o vzdelaní. Okrem odborných zručností („hard skills“) sa do popredia dostávajú predovšetkým prenositeľné sociálne (schopnosť tímovej spolupráce, interkultúrna kompetencia, vodcovské zručnosti, sociálna inteligencia, schopnosť budovať siete kontaktov) a kognitívne (kreativita, kritické a analytické myslenie, aktívne vzdelávanie sa, rozhodovacie schopnosti) zručnosti. Naša schopnosť osvojiť si a rozvíjať tieto zručnosti bude v budúcnosti určovať dynamiku a smer našich kariérových dráh.

Brigita Vončina zo služieb zamestnanosti v Slovinsku vo svojom vstupe „Zručnosti v meniacom sa svete – trendy a vyhliadky“ poukázala na nové formy zamestnávania a pracovných úväzkov, ktoré sa objavili s postupnou transformáciou pracovného trhu v krajinách EÚ. Vychádzala zo štúdie Eurofound¹, ktorá identifikovala 9 takýchto nových foriem zamestnávania², ktoré sú buď nové, alebo ich význam od roku 2000 v členských štátoch EÚ vzrástol: 1) strategické zdieľanie

¹ <https://www.eurofound.europa.eu/topic/new-forms-of-employment>

² https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1461sk1.pdf
(slovenský preklad)

zamestnancov (strategic employee sharing); 2) zdieľanie pracovného miesta (job sharing); 3) dočasné riadenie (interim management); 4) príležitostná práca (casual work); 5) mobilná práca založená na IKT (ICT-based mobile work); 6) mobilná práca založená na poukážkach (voucher-based mobile work); 7) portfóliová práca (portfolio work); 8) skupinové zamestnanie, kedy online platforma spája zamestnávateľov a zamestnancov (platform work); 9) zamestnanie založené na spolupráci SZČO (collaborative self-employment). Tieto dosiaľ netradičné formy zamestnávania sú oproti klasickým formám a pracovným úväzkom charakteristické vysokou mierou flexibility. Rozširovanie a väčšia frekvencovanosť týchto nových foriem, pozorovaná naprieč všetkými krajinami EÚ, vedie k tomu, že flexibilná práca sa stáva spoločenskou normou. Táto dynamika a premenlivosť na pracovnom trhu znamená, že ľudia budú musieť počas svojich životov často zmeniť nielen pracovnú pozíciu či zamestnávateľa, ale celkový kontext, v ktorom sa práca poskytuje. Za týmto účelom by mali neustále budovať a rozvíjať nové zručnosti, aby sa na zmeny na trhu práce vedeli v budúcnosti adaptovať.

Keďže je seminár Cross-Border orientovaný primárne na prax a praktikov kariérového poradenstva, jeho stabilnou súčasťou sú workshopy, v rámci ktorých sa prezentujú zaujímavé národné iniciatívy a projekty. V roku 2019 vystúpilo v rámci workshopov 13 expertov z 11 krajín, ktorí predstavili zaujímavé prístupy k nadobúdaniu a rozvoju „nových“ zručností.

Tamás Jankó z Maďarska predstavil vo svojom workshope „Nové zručnosti pre budúce profesie – Dobré ráno 2030!“ systémový prístup pre rozvíjanie digitálnych zručností z Maďarska. Za účelom celonárodnej implementácie stratégie digitálneho vzdelávania bolo vytvorené *Digitálne pedagogické a metodologické centrum*³, ktoré monitoruje školy, meria ich digitálnu kompetenciu na 5 úrovniach (od *digitally not involved* až po *digitally mature*) a disseminuje pedagogické materiály v tejto oblasti. Na základe predstavenej problematiky mali účastníci workshopu navrhnuť okruh tém budúcej konferencie (v roku 2030) a naznačiť tak smerovanie vývoja v rozvíjaní zručností.

Agnieszka Chrzaszcz z Vedeckej a technologickej univerzity v Krakove predstavila metódu kreatívneho riešenia problémov *Design thinking*, ktorý využívajú na univerzite na riešenie širokej škály problémov. Táto metóda pomáha pozrieť sa na problém z rôznych pohľadov a generovať veľa nápadov na jeho riešenie. Design thinking je na človeka zameraný proces, pri ktorom sa zdôrazňuje význam pozorovania, spolupráce a vizualizácie myšlienok. Aj keď sa pôvodne táto metóda rozvinula v odvetviach kreatívneho priemyslu, svoje uplatnenie si našla aj pri riešení problémov v školstve a kariérovom poradenstve.⁴

Stredoškolské učiteľky a kariérové poradkyne, **Svetlana Petrovic** a **Natasa Jankuloski**, predstavili v rámci svojho vstupu „Súbor zručností pre budúcu kariéru – príklady dobrej praxe zo Srbska“ sadu stratégií a aktivít zameraných na rozvíjanie kritického myslenia, prezentačných zručností, riešenia problémov a vyrovnávania sa so stresom. Workshop bol štruktúrovaný do 4 blokov: 1) stratégie konštruktívneho riešenia problémov (analýza vlastného správania sa

³ <https://dpmk.hu/>

⁴ <https://designthinkingforeducators.com/design-examples/>

v kritických situáciách); 2) porovnávanie individuálnych a skupinových stratégií ako spôsob premeny cieľov na konkrétne aktivity; 3) oboznámenie sa s kreatívnymi technikami riešenia problémov (technika circular flow, brainstorming); 4) rozvoj prezentačných zručností, zvládanie stresu, atď.

Helena Smoljo z Centra pre celoživotné kariérové poradenstvo⁵ v Chorvátsku sa vo svojom workshope „Prezentačné zručnosti ako konkurenčná výhoda“ zamerala na nezamestnaných, zdôraznila potrebu prípravy, nácviku ako aj samotnej prezentácie nezamestnaných pred pracovným pohovorom. Workshop pozostával z praktického nácviku prezentačných zručností ako súboru aktivít zameraných na zisťovanie zručností, ich vyhodnotenia a vypracovania kompetičného portfólia (súboru zručností, vedomostí, hodnôt, osobnostných vlastností a záujmov). Pri práci s klientom sa centrum zameriava aj na tieto oblasti:

- Sebahodnotenie,
- Vytvor si svoju profesionálnu identitu,
- Posilnenie sebavedomia ako spôsob získania kariérneho úspechu,
- Ako byť úspešnejší v komunikácii,
- Ako prekonať strach z prezentácie na verejnosti,
- Dôležitosť neverbálnej komunikácie,
- Ako sa predstaviť v životopise a sprievodnom liste,
- Otázky na pracovnom pohovore - krok za krokom.

Zamestnankyne Pracovnej komory (AK) v Rakúsku, **Martina Aicher** a **Heike Angerer**, predstavili online nástroj kariérového poradenstva *Jopsy*⁶ určený žiakom vo veku 13 až 19 rokov. Nástroj je po obsahovej stránke založený na modeli RIASEC a pozostáva zo 60 obrázkov, ktoré reprezentujú jednotlivé povolania. Užívatelia hodnotia obrázky na preferenčnej škále a výsledkom je percentuálne vyjadrenie zhody s jednotlivými kariérovými typmi. Nástroj na základe výsledkov následne ponúka personalizovaný zoznam vhodných povolaní s ich detailnými popismi. Hlavnou pridanou hodnotou nástroja je jeho dostupnosť vo forme mobilnej aplikácie, je teda dostupný pre každého a bez poplatku.

Za Slovensko bol na seminári prezentovaný akreditovaný vzdelávací program Životológia⁷, za ktorý získala **Henrieta Holúbeková** v roku 2016 ocenenie v Národnej cene kariérového poradenstva. Program, ktorý je určený žiakom stredných škôl, sa nezameriava na rozvoj špecifického typu zručností. Jeho cieľom je komplexná príprava žiakov na život po škole a rozvoj tzv. životných zručností, ktoré zahŕňajú kariérové zručnosti, komunikačné a prezentačné zručnosti, rozvíjanie sociálnej a emocionálnej inteligencie či povedomie o zdravotnom životnom štýle. Program je štrukturovaný do 4 oblastí: 1) Vnútroveda (spoznaj a pochop seba samého); 2) Vzťahológia (náuka o vzťahoch – pochop vzťahy s rodičmi, autoritami, nauč sa mať rád sám seba); 3) Kariéristika (zisti, čo ťa baví, ako v tom dosiahnuť

⁵ <https://www.cisok.hr/>

⁶ https://ooe.arbeiterkammer.at/service/apps/JOPSY__App_zur_Berufsorientierung.html

⁷ <http://www.zivotologia.sk/>

úspech, nauč sa komunikovať a spoznaj pravidlá vodcovstva); 4) Zdravíčko (starostlivosť o zdravie tela, ducha a rozumu).

Všetky prezentácie a výstupy z workshopov sú dostupné na stránke:

https://english.ess.gov.si/vicc_ncc/cbs-2019/workshops

Za Slovensko sa seminára zúčastnili: Henrieta Holúbeková (Životológia), Viera Kollárová (ÚPSVaR Poprad), Anna Zelenková (Univerzita Mateja Bela), Nikola Sedláčková (eventive). Správy zo seminára od účastníkov poslúžili na vypracovanie tohto článku.